

26 בספטמבר, 2016

לכבוד
חברי ועדת פנים והגנת הסביבה

הנדון: קיום בחירות ראשונות במועצה האזורית אלקסוס

לקראת הדיון הקבוע לוועדת הפנים למחר, 27.9.2016, בשעה 13:30, בעניין שבנדון, ואשר נקבע בעקבות בקשת שר הפנים להיוועצות עם חברי הוועדה בדבר דחיית הבחירות במועצה האזורית אל קסוס, אנו מבקשים להעביר לעיונכם את עמדת האגודה לזכויות האזרח ומרכז-אלחוקוק, כדלקמן:

רקע עובדתי

1. כפי שנגולל בקצרה להלן, השתלשלות העניינים בעניינם של 7 יישובים ערבים בדווים בנגב: כוחלה, מכחול, דריג'את, אלסייד, אום בטין, תראבין ומולדה המאוגדים תחת המועצה האזורית אלקסוס (אשר הייתה בעבר חלק מהמועצה האזורית אבו בסמה טרם פיצולה לשתי רשויות, מועצה אזורית נווה מדבר ומועצה אזורית אלקסוס), ובפרט, התנהלות משרד הפנים בעניין שבנדון, מנעו את קיומם של בחירות מונציפאליות בכפרים הנ"ל במשך למעלה מעשור.
2. המועצה האזורית אבו בסמה הוקמה ביום 28.12.03 כפועל יוצא של מאבקם הממושך של התושבים הבדווים בנגב להכרה בכפריהם. מועד הבחירות הראשונות למועצה, כפי שנקבע באותה העת על פי חוק המועצות האזוריות (מועד בחירות כלליות), התשנ"ד-1994 (להלן: "חוק הבחירות"), היה אמור להיקבע בתוך 60 ימים מתום ארבע שנים לכינון המועצה. על פי חוק הבחירות, שר הפנים רשאי לדחות את הבחירות לשנה החמישית בהתייעצות עם ועדת הפנים של הכנסת (להלן: "הוועדה"). ואכן, הבחירות הראשונות למועצה האזורית אבו בסמה נדחו בשנה כאשר אחד הנימוקים לדחיית הבחירות היה רישום מועט של תושבים למועצה. בהמלצת הוועדה נקבעו הבחירות ליום 8.9.2009.
3. ואולם, משרד הפנים לא נערך לקיום הבחירות, ובמקום זאת פעל לקידום תיקון לחוק הבחירות, אשר הסמיך את שר הפנים לדחות עריכת בחירות ראשונות במועצות אזוריות מעבר לשש שנים, הפעם ללא הגבלת זמן וללא צורך באישור ועדת הפנים. ביום 12.10.2009, פחות מחודשיים לפני המועד הקבוע לבחירות, פורסמה הצעת חוק המועצות האזוריות (מועד בחירות כלליות) (תיקון מס' 6), התש"ע-2009, וזו אושרה בקריאה שניה ושלישית ביום 16.11.2009.

4. בעקבות אישור תיקון מס' 6 נדחו שוב הבחירות, כך שחלפו שבע שנים מאז הקמת המועצה האזורית אבו בסמה וקיומן של בחירות לא נראו באופק. משום כך, ביום 27.4.2010 עתרו האגודה לזכויות האזרח ועדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי לבית משפט העליון בדרישה לקיים בחירות ראשונות למועצת אבו בסמה (בג"ץ 3183/10 אלרפאיעה נ' שר הפנים (פסק דין מיום 9.2.2011, פורסם באר"ש). בפסק הדין אשר ניתן בעתירה הורה בג"ץ לשר הפנים לקיים את הבחירות למועצה האזורית אבו בסמה ביום 4.12.2012, כדלקמן :

" אין זה ראוי שהבחירות תדחנה פעם נוספת, על אף הקשיים הצפויים, ורק אירוע חריג ויוצא דופן יצדיק דחייה נוספת, ואם ייווצר מצב כזה מן הראוי ששר הפנים לא יקבל החלטה כזו ללא אישור ועדת הפנים של הכנסת. בכפיפות לאמור אנו מורים, אפוא, כי שר הפנים יקיים את הבחירות במועד שנקבע ב-04.12.2012."

5. על אף פסיקתו המפורשת של בג"ץ, השתהה משרד הפנים בנקיטת פעולות ההכנה הנדרשות לקיום הבחירות במועד שנקבע בפסק הדין. בסוף חודש אפריל 2012, פחות משמונה חודשים לפני מועד קיום הבחירות, מינה מנכ"ל משרד הפנים ועדת חקירה, על מנת לבדוק ולהמליץ בדבר תחומי השיפוט המוניציפאליים ומרחבי התכנון המקומיים במגזר הבדואי בנפת באר שבע. דו"ח הביניים של ועדת הגבולות הציג שורה של המלצות וביניהן פיצול מועצת אבו בסמה. ביום 11.10.2012 אישר שר הפנים המלצות אלו, כך שעם פרסום הצו בעניין פיצול המועצה, בוטלו באופן רשמי הבחירות המתוכננות ליום 4.12.2012 ובכך נשללה, פעם נוספת, זכותם של תושבי המועצה האזורית אבו בסמה לבחור ולהיבחר.

6. ביום 21.1.2016, ארבע שנים לאחר ההחלטה על פיצול המועצות, פרסם שר הפנים הודעה מתוקף סמכותו לפי סעיף 2 לבחירות, וקבע כי בחירות ראשונות למועצות האזוריות אלקסוס ונווה מדבר יתקיימו ביום 29.11.2016. או אז, הגישו ארבעה תושבים מהכפרים עצמם, עתירה לדחיית הבחירות, בג"ץ 3183/10 מחמד חסן אבו רביעה נ' שר הפנים, כאשר הם משתמשים באותם הטענות אשר שימשו בעבר לדחיית הבחירות: 1. רישום נמוך של תושבים במועצת אלקסוס; 2. סיכויי הצלחת המועצה לכשתיבחר. בדיון אשר התקיים ביום 16.9.2016, ולאור התנהלותו של הליך משפטי אחר העוסק ברישום של 5,000 תושבים נוספים למועצה לצורך השתתפות בבחירות, עליו נפרט בהמשך, עדכן שר הפנים את ביהמ"ש כי שינה את דעתו בעניין מועד קיום הבחירות למועצה והחליט לדחות את הבחירות במספר חודשים נוספים, בכפוף להיוועצות עם ועדת הפנים בנושא. לאור האמור, ביהמ"ש נתן אורכה של שבועיים לצורך קיום ההיוועצות האמורה.

7. כאמור, במקביל לעתירה נגד קיום הבחירות, נדונה עתירה נוספת במסגרת הליך בג"ץ 7148/16 המפקח הארצי על הבחירות נ' סלאמה אלאטרש, המשיגה על פסק דינו של ביהמ"ש לעניינים מנהליים בב"ש אשר אפשר רישום של 5,000 עוררים הטוענים כי הם מתגוררים בשטח המועצה האזורית אלקסוס ואינם רשומים כתושבים, ושבקשותיהם התקבלו ע"י ועדת הבחירות ובוטלו מאוחר יותר ע"י מנהל הבחירות. הוחלט כי בשל לוח הזמנים הצפוף שכולל אפשרות רישום במשרד הפנים עד סוף אוקטובר ונוכח תקופת החגים יש להאריך את תקופת הרישום עד סוף נובמבר ולדחות את הבחירות לסוף אפריל 2017 בכפוף להיוועצות עם ועדת הפנים כאמור.

חשיבות קיום בחירות לראשות המועצה האזורית אלקסוס

8. כפי שפורט לעיל, השתלשלות עניינים בעניין שבנדון, החל מהדחייה הראשונית של הבחירות למועצה, ועובר בשינויי החקיקה, ובמינוי ועדת הגבולות לבחינת פיצול המועצה ואימוץ המלצתה, שהובילו בסופו של דבר לביטול המועצה האזורית אבו בסמה וכינון של שתי מועצות אזוריות חדשות, ועד לעתירה האחרונה המהווה ניסיון נוסף לדחיית הבחירות, מעידה על מגמה ברורה ושיטתית למניעת קיום הבחירות בכל כפרי המועצה האזורית אבו בסמה לשעבר, ופגיעה בזכות החוקתית של התושבים לבחור ולהיבחר למועצה.

9. כפי שהוצג בקצרה, השיקולים שבגינם מתבקשת דחיית הבחירות אינם תולדה של נסיבות חדשות, המצריכות היערכות והתמודדות מחודשת, אלא מדובר באותם שיקולים שעמדו בבסיס ההחלטה על דחיית הבחירות. ביהמ"ש קבע בעבר, כי סוגיית הרישום אינה יכולה לשמש כתירוץ פעם אחר פעם לצורך דחיית בחירות שכן סוגיית הרישום הינה סוגיה ידועה אשר נמשכת זה שנים רבות ותלויה, בין היתר, בהכרה בכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב ובהסדרתם, ובשל כך, לא נראה כי היא תיפתר בעתיד הקרוב. לעמדתנו עניינם של 5,000 התושבים המבקשים להירשם מהווה חלק אינטגרלי מסוגיית הרישום, ומדובר בצעד מבורך, שכן הוא מעיד על רצון התושבים לקחת חלק פעיל בקביעת גורלם בבחירות לראשות ואף מחזק את הצורך בקיום הבחירות במועדם.

10. התעקשות התושבים, המשיבים בהליך 4927/16, אותם מייצגים הארגונים החתומים למטה, על קיום בחירות במועד הקרוב (נובמבר 2016) נובעת מיחסי אי האמון השורר בין התושבים לבין מוסדות המדינה ובפרט בשל ההתנהלות הבעייתית רבת השנים כלפיהם ומהחשש האמיתי כי דחייה קצרה בזמן תהפוך לדחייה ממושכת כפי שהיה בעבר כך שזכותם לבחור ולהיבחר תישלל פעם נוספת לתקופה לא ידועה. בנוסף, ובשל הקשר הישיר לסוגיית הסדרת הכפרים הלא מוכרים, דאגתנו היא כי על אף הארכת מועד תקופת הרישום לא יהיה שינוי ממשי במספר התושבים הרשומים שכן משרד הפנים מנהיג מדיניות פסולה המבחינה, לצורך שינוי המען הדרוש לשם רישום בפנקס הבוחרים, בין תושבים שמתגוררים בתוך שטח היישוב לאלו שמתגוררים מחוצה לו.

11. כל אלה אין בהם כדי להפחית מהחשיבות לרישום מספר גדול ככל הניתן של תושבים בכדי שיתאפשר להם להשתתף בבחירות דמוקרטיות. אך כאמור רישום כזה לא התקיים ב-13 השנים האחרונות ולכן, ספק אם תספיק דחיה קצרה של הבחירות לצורך השלמתו. על כן אנו מבקשים מכם להמליץ לשר הפנים על קיום הבחירות במועדון, תוך השלמת הליך הרישום של תושבים חדשים, שהינו פרוצדוראלי במהותו, בהקדם האפשרי, ועמידה בלוחות הזמנים הקבועים כעת לקיום הבחירות.

בכבוד רב,

חליל אלעמור, עו"ד

מרכז "אלחוקוק"

סנא אבן ברי, עו"ד

האגודה לזכויות האזרח